

Utbildningsinspektion i Enehagens rektorsområde, förskoleklass och grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Enehagens och Fryele skola den 2–4 april 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Värnamo kommun och Enehagens skola och Fryele skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Enehagens och Fryele skolor intervjuades rektorn, biträdande rektorn, lärare, elever, personal i elevvårdsteamet samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i de olika årskurserna. Även andra iakttagelser i

skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Enehagens skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	180
Förskoleklass	54
Grundskola	253
Fryele skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	26
Förskoleklass	6
Grundskola	43

Rektorsområdet består av två skolor, Enehagens skola och Fryele skola. Enehagens skola ligger i centrala Värnamo och Fryele skola ligger cirka 15 km nordöst om Värnamo. Skolorna tar emot barn och elever inom förskola, förskoleklass, grundskolans årskurser 1–5 samt skolbarnsomsorg.

I Enehagens skola och i Fryele skola arbetar man både med åldershomogena klasser och med åldersblandade klasser. Skolornas lärare och elever är organiserade i arbetslag. I Enehagens skola finns fem åldersblandade grupper i F–2 med integrerade fritidshem. Personalen i F–2-grupperna arbetar i arbetslag bestående av lärare, förskollärare och fritidspedagoger. Lärarna i årskurserna 3–5 är organiserade i ett arbetslag. I Enehagens skola finns också en Montessoriafdelning med elever från förskoleklass till årskurs 5. I Fryele skola är lärarna organiserade i två arbetslag, ett arbetslag för årskurserna F–2 med integrerat fritidshem och ett arbetslag för årskurserna 3–5.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att klimatet på skolorna är gott och de allra flesta elever trivs och känner sig trygga. Föräldrar och elever är mycket nöjda med verksamheten och med personalen på skolorna. Det finns goda förutsättningar för att eleverna skall känna sig trygga och utveckla tillit till sin förmåga. Skolorna har goda resurser i form av personal, lokaler och material för att kunna bedriva en god verksamhet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Rektorn deltar inte alltid i elevvårdskonferenser (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).

- Samtliga elever ges inte möjlighet att nå målen i årskurs 5 i de naturorienterande ämnena, samt teknik och hem- och konsumentkunskap (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, kursplanen för de naturorienterande ämnena, teknik och hem- och konsumentkunskap).
- Svenska som andraspråk anordnas inte enligt kraven i förordningen (2 kap. 16 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

- Arbetet med elevinflytande bör utvecklas samt att målen i alla ämnen bör göras kända för samtliga elever och föräldrar.
- Skolorna bör i större utsträckning följa upp kunskapsmålen i sitt kvalitetsarbete.
- Samverkan med de mottagande skolorna bör öka för att nå en större kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling.
- Skolorna bör tillse att lärarna i huvudsak undervisar i de ämnen de har utbildning för.
- Arbetet med att de individuella utvecklingsplanerna bör vidareutvecklas avseende utformning och innehåll.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

I Enehagens skola och i Fryele skola genomförs de nationella ämnesproven i skolår 5. Vid besöket uppgav rektorn och lärare att skolorna inte har några gemensamma former för att mäta elevernas måluppfyllelse i andra ämnen än matematik, svenska och engelska. Av skolornas dokumentation och vid intervjuerna framgår att skolorna saknar en övergripande struktur för hur de följer elevernas kunskapsutveckling i förhållande till nationella kursplaner. Inspektörerna bedömer att skolorna måste utveckla sitt gemensamma arbete med att följa elevernas kunskapsutveckling så att samtliga ämnen omfattas. Skolorna bör också analysera de nationella provens resultat och vidta åtgärder för en ökad måluppfyllelse.

På Enehagens och Fryele skolor upplever eleverna och personalen miljön som trygg och trivsamt. Av observationer och intervjuer framgår det att flertalet elever tar ansvar för den gemensamma miljön. Intervjuade lärare bekräftar att den övervägande delen av eleverna väl omfattar de normer och värden som uttrycks i läroplanen. Mätningar som skolorna årligen genomför med eleverna visar på god förmåga att ta ansvar och att efterfölja skolans regler. De elever inspektörerna träffade vid inspektionstillfället var engagerade och hade en positiv inställning till sin skola. Vid elevintervjuerna framkommer att enstaka kränkningar kan förekomma i form av att eleverna retas. Intervjuade elever och föräldrar uppger att skolorna alltid snabbt tar tag i de fall då någon kränkning har skett. Utifrån dokumentstudier, intervjuer och verksamhetsbesök bedömer inspektörerna att rektorsområdet når goda resultat i arbetet med normer och värden.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolorna ska systematiskt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i årskurs 5 i samtliga ämnen samt analysera de nationella provens resultat och vidta åtgärder för en ökad måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att skolorna har god måluppfyllelse avseende normer och värden.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö, delaktighet och organisering

Det råder numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen skall bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen skall planerade åtgärder redovisas och planen följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7).

Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad.

Skolorna bedriver ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Detta sker bland annat genom det arbete som alla elever och lärare deltar i kring normer och värden inom det schemalagda temat Livsviktigt. De elever som inspektörerna träffade hade ett mycket trevligt sätt och en positiv inställning till sin skola. Arbetsmiljön vid båda skolorna var också god. Sammantaget bedömer inspektörerna att rektorsområdets arbete med normer och värden är av god kvalitet. Vid besöket hade skolorna inte någon fastställd likabehandlingsplan för sina verksamheter, men rektorsområdets likabehandlingsplaner fastställdes den 30 maj 2007.

Läroplanen framhåller att läraren, men ytterst rektorn, skall se till att alla elever får ett inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll i förhållande till ålder och mognad. Skolorna tar på ett bra sätt tillvara på möjligheterna att organisera klasserna på olika sätt utifrån de gruppstorlekar man har. Vid intervjuer och observationer har inspektörerna tagit del av goda exempel där elever-

na på skolorna getts möjlighet till inflytande över såväl arbetsformer som innehåll. Dock framkommer av intervjuer att det finns en variation mellan personallagen av i vilken utsträckning detta sker. I vissa fall är inflytandet begränsat till när och i vilken ordning de olika arbetsuppgifterna skall genomföras. Vidare framgår av intervjuerna att elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer inte ökar med stigande ålder. En viktig förutsättning för att eleverna skall kunna utöva inflytande i undervisningen är att de har kännedom om läroplanens och kursplanernas mål för utbildningen. Av intervjuer framkommer dock att elevernas kunskaper om målen är begränsade. De äldre eleverna känner framför allt igen att lärarna tagit upp mål i svenska, engelska och matematik. Vidare framkommer vid intervjuer att det skiljer sig åt i vilken utsträckning lärarna arbetar för att göra målen i läroplanen och kursplanerna kända för eleverna. Skolorna bör fortsätta utveckla sitt arbete med elevinflytande samt att göra målen i alla ämnen kända för elever och föräldrar.

Läroplanen framhåller att ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika elevernas utveckling och lärande. Förskoleklassen är integrerad i grundskolans årskurs 1 och 2 då de har gemensamma aktiviteter nästan dagligen. Intervjuad personal beskriver att samverkan har berikat verksamheterna. Förskoleklassens barn ges förutsättningar till utveckling och lärande. Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen stimulerar till lek och fritt skapande.

Individanpassning och stöd

Uppföljning av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när stödinsatser behöver sättas in. Uppföljningen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Enehagens skola och Fryele skola upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever vid utvecklingssamtalen. De planer som inspektörerna har tagit del av är dock mer metodbeskrivande än ett framåtsyftande måldokument. Formuleringarna i planerna är inte tydligt kopplade till läroplanens och kursplanernas mål. Intervjuade lärare menar att de inte riktigt känner sig bekväma med de individuella utvecklingsplanerna ännu. Inspektörerna bedömer att skolorna bör vidareutveckla sitt arbete med individuella utvecklingsplaner avseende utformning och innehåll i enlighet med bestämmelsen i grundskolförordningen (se även Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10).

Vid Enehagens skola och Fryele skola finns god tillgång till specialpedagogisk kompetens. Specialpedagogerna arbetar dels direkt i verksamheten i klassen och/eller med enskilda elever, dels fungerar de som handledare för övriga lärare vid skolorna. Det finns ett nyligen etablerat elevvårdsteam och skolorna har arbetat fram tydliga rutiner för hur barn i behov av särskilt stöd ska identifieras. Kontinuerligt samlas berörd personal för analys kring barnens och elevernas lärmiljö, för att bättre kunna möta enskilda elevers behov. Vid Enehagens skola och Fryele skola upprättar specialpedagoger och speciallärare tillsammans med undervisande lärare åtgärdsprogram för de elever som kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Vid intervjuerna framgår att rektorn inte alltid deltar i elevvårdskonferenser utan representerades av biträdande rektor, vilket inte är fören-

ligt med kraven i förordningen. Inspektörerna bedömer att rektorn måste närvara vid elevvårdskonferenser.

Ledning och kvalitetsarbete

Enligt skollagen skall rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Skolorna har en heltidsanställd rektor samt två biträdande rektorer varav en tjänst är vakant vid inspektionsbesöket. Vid intervjun uppger skolledningen att kommunen planerar för en översyn av skolornas ledningsorganisation. Både rektorn och de biträdande rektorerna har pedagogisk utbildning och rektorn har gått den statliga rektorsutbildningen. Inspektörerna bedömer att rektorn för Enehagens rektorsområde är förtrogen med det dagliga arbetet. För elever och föräldrar framstår det i vissa fall som att det är de biträdande rektorerna som utför de arbetsuppgifter som åligger rektorn. Även om inte personal och skolledning själva upplever ansvarsfördelningen mellan skolorna som ett problem vill inspektörerna understryka vikten av att rektorsrollen förtydligas på skolorna. Det är väsentligt, såväl ur ett rättssäkerhetsperspektiv som ur ett verksamhetsperspektiv, för såväl elever och föräldrar som personal att det är rektorn som har ansvar för alla elevers skolgång på båda skolorna.

Varje skola, som ingår i det offentliga skolväsendet, skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Skolorna har en grundläggande struktur för sitt kvalitets- och förbättringsarbete. De har aktuella arbetsplaner som revideras kontinuerligt, genomför uppföljningar av normer och värden och upprättar årligen en gemensam kvalitetsredovisning där de olika verksamheterna blir synliggjorda. Fokus i detta arbete ligger dock inte på kunskapsresultaten hos eleverna. Inspektörerna vill göra skolorna uppmärksamma på att de enligt författningarna även skall involvera elever och föräldrar i upprättandet av arbetsplaner och kvalitetsredovisningar. Inspektörerna bedömer att skolorna i sitt kvalitetsarbete i större utsträckning bör följa upp kunskapsmålen.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet betonar samverkan som ett verktyg för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. För att nå en kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling krävs samverkan mellan lärare och personal såväl inom verksamheterna som mellan skolor. Vid intervjuer framkommer att samverkan kring elevernas kunskapsutveckling mellan Enehagens skola och Fryele skola och de mottagande 6–9-skolorna i Värnamo inte är tillräckligt utvecklade. Överlämnandesamtal förekommer men elevernas lärande måste i högre utsträckning ses i ett långsiktigt perspektiv. Inspektörerna bedömer att samverkan med de mottagande skolorna bör öka för att nå en större kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling.

Sammanfattning

Skolorna bör fortsätta utveckla sitt arbete med elevinflytande så att eleverna i takt med stigande ålder och mognad utövar ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. Arbetet med att medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen bör vidareutvecklas. Inspektörerna bedömer att skolorna bör vidareutveckla sitt arbete med individuella utvecklingsplaner avseende utformning och innehåll. Rektorn måste delta i elevvårdskonferenser. Skolorna bör i större utsträckning följa upp kunskapsmålen i sitt kvalitetsarbete.

Samverkan med de mottagande skolorna bör öka för att nå en större kontinuitet i elevernas kunskapsutveckling.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Enehagens skola och Fryele skola har goda förutsättningar i form av ändamålsenliga lokaler, stimulerande utomhusmiljöer samt tillgång till datorer och annan utrustning för att kunna bedriva en tidsenlig utbildning. Skolorna har väl utrustade skolbibliotek.

Antalet lärare i Enehagens skola är enligt Skolverkets statistik 7,6 per 100 elever, vilket är något lägre än snittet i kommunen och riket. Antalet lärare i Fryele skola är enligt Skolverkets statistik 8,3 per 100 elever, vilket är i paritet med kommunen och något över snittet i riket. All personal har pedagogisk utbildning och är enligt rektorn engagerad och kunnig. Det finns god tillgång till specialpedagogisk kompetens. Lärarna tjänstgör som klasslärare oavsett vilken utbildning de har. Inspektörerna bedömer att skolorna bör tillse att lärarna i huvudsak undervisar i de ämnen de har utbildning för.

Av intervjuerna framgår att de naturorienterande ämnena, samt teknik och hem- och konsumentkunskap inte alltid genomförs så att samtliga elever får möjlighet att nå målen för årskurs 5. Inspektörerna bedömer att skolorna måste erbjuda undervisning i samtliga ämnen i sådan omfattning att eleverna ges möjlighet att nå målen i alla ämnen.

Av grundskoleförordningen framgår att svenska som andraspråk skall anordnas om det behövs för elever som har annat språk än svenska som modersmål och att undervisningen måste anordnas istället för undervisning i svenska. Vid Enehagens skola ges svenska som andraspråk som en allmän stödåtgärd och inte som ett eget ämne. Inspektörerna bedömer att skolan måste anordna svenska som andraspråk som ett eget ämne för de elever som har detta behov.

Sammanfattning

Enehagens skola och Fryele skola har god tillgång till personella och materiella resurser för att kunna bedriva verksamhet av god kvalitet. Inspektörerna bedömer att skolorna bör se över hur lärarna används så att de i huvudsak undervisar i de ämnen de har utbildning för. Skolorna måste erbjuda undervisning i samtliga ämnen så att eleverna ges möjlighet att nå målen i alla ämnen. Svenska som andraspråk måste anordnas som ett eget ämne för de elever som har detta behov.

Datum	Ort
2007-10-24	Lund

Cecilia Rösténus

Helene Roslund